

„MEMORIA“, ÎN AJUNUL NUMĂRULUI 100

"Memory" on the eve of number 100

Dr. Mihail Mihailide

Pagina de sumar a numerelor 98 și 99, respectiv 1-2/2017, ale revistei „Memoria“ cuprinde anunțul „centenarului“ volumelor apărute de-a lungul timpului: anume, în octombrie a.c., la București – într-un cadru „deosebit“, care va constitui o surpriză pentru cititori. În ultima perioadă, lansările erau găzduite în mica sală, cândva de teatru, de la Ateneul Român. Bănuiesc că festivitatea va marca, printre articolele și studiile ce vor fi publicate, și împlinirea a 100 de ani de la Marea Unire, eveniment istoric scump românilor.

Înainte de a enunța conținutul la zi al „Revistei gândirii arestate“, aș sugera adăugarea în paginile proximei apariții a comemorării petrecerii a două decenii de la dispariția fondatorului: dr. Banu Rădulescu (12 februarie 1924 – 10 decembrie 1998). E bine, o datorie chiar, să ne amintim cu recunoștință de înaintași, aceia care – prin faptele și adesea prin sacrificiul lor –, ne-au dat o țară sub un singur stindard; dar și de cei care, după puteri, modești, n-au înțes să treacă prin viață numai pentru sieși, ci au căutat să lase ceva meritoriu și celor „de mâine“.

Banu (Șerban) Rădulescu, absolvent al Facultății de Medicină din București, dar cu peripeții (admis în 1943, examen de stat însă în 1956), a fost medic de medicină generală, jurnalist și scriitor. Către sfârșitul anului al doilea de studii, a fost trimis în fața Curții Marțiale (era student și la Institutul Medico-Militar), pentru „vina“ de a fi scris epigrame satirizându-i pe Gh. Gheorghiu-Dej, V. Luca, Ana Pauker *et ejustem farinae*. Intră în vizorul Securității comuniste și, în 1946, este „epurat“ din Armata reperistă – devenise sublocotenent – ca element dușmănos. Își câștigă existența prin bunăvoința profesorului Gr.T. Popa, lucrând ca preparator la Catedra de anatomie. În urma unei înscenări, chiar în ziua de 23 August 1948, este arestat și va fi condamnat la 10 ani de reclusiune, pentru „tentativa de a fugi din țară“. Eliberat în 1954 (Stalin murise în 1953), va fi „soră medicală“ la „Sanatoriul TBC Geoagiu“. Nu pentru multă vreme, căci în 1956 – în atmosfera protestelor anticomuniste din

Ungaria – e arestat din nou. Din 1957 și până în 1962, lucrează ca generalist la dispensarul din Geoagiu (județul Hunedoara), apoi – reușind la un concurs – ca medic la o circumscripție bucureșteană. Se îmbolnăvește grav de tuberculoză (anii de pușcărie și-au spus și ei cuvântul) și, în cele din urmă, după internări repetate, va fi pensionat medical (1965). Se dedică în exclusivitate literaturii, reușind să publice nuvele, romane, cărți pentru copii. (*Dincolo de așteptare*, culegere de nuvele, 1967; *Verdictul*, 1970; *Lumină și piatră*, 1972; *Oameni și oameni*, povestiri, 1973; *Păsările mari nu cântă*, roman, 1976; *Nimic despre fericire*, roman, 1984; *În iarbă cu fața la soare*, roman, 1989 ș.a.) (1). Ne-am cunoscut după 1989, odată cu înființarea Societății Medicilor Scriitori și Publiciști din România, la una dintre – atunci frecventele și interesante – sesiuni literar-comemorativе ale SMSPR, medicul-scriitor Banu Rădulescu fiind cooptat membru al acestei Societăți, peste care acum s-a așternut sfoigeala inactivității, dacă n-ar mai fi zvelta și sporadica apariție a revistei „Fântâna din Kos“... Mi s-a părut o persoană introvertită, de o funciară blândețe, vorbindu-mi totuși cu efuziune despre eminescologul Augustin Z.N. Pop (contextul nu mi-l mai amintesc), profesorul care i-a încurajat începuturile literare. Era preocupat de soarta publicației pe care atunci o conducea ca redactor-șef („Memoria“), enumerându-mi dificultățile de ordin financiar, de spațiu nepotrivit pentru redacție pe care-l ocupa - greutăți pe care i le-am înțeles foarte bine, eu însumi fiind confruntat decenii cu unele similare la „Viața medicală“. Fundația Culturală „Memoria“, „Revista gândirii arestate“, proiectul „Memorialul «Fortul 13 Jilava» rămân însă opera sa principală (2,3).

Cele două numere „asociate“ ale revistei fondate de Banu Rădulescu, în editarea Fundației Culturale „Memoria“ și o apariție neîntreruptă din 1990, în pofida vicisitudinilor de tot felul, se află de la o vreme sub egida Uniunii Scriitorilor din România. Director este dna. Micaela Ghițescu, filolog, om de

litere și eminentă traducătoare în limba română, din portugheză și spaniolă. Dsa. este totodată fiica unui chirurg român celebru, ceea ce naște poate un sentiment suplimentar de „fraternizare“ a cititorului nostru cu publicația. De curând, profesorul doctor Nicolae Constantinescu – colaborator permanent al „Memoriei“ – a devenit redactor coordonator. Dnele. Oana Ichim, secretar general de redacție, și Daniela Nenciulescu, consultant artistic, completează echipa. Nume prestigioase onorează consiliul consultativ: Ana Blandiana, Mircea Carp, Mircea Dumitrescu, Ilie Popa, Dana Țăranu, Alexandru Zub și – până la regretata sa dispariție – Romulus Rusan. Aflăm că numerele îngemănate fac parte din proiectul *Arhiva Memoria 100*, sunt realizate împreună cu Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (IICCMER) și au un cuprins interesant, alcătuind o construcție cât o carte (255 p.) cu multe capitole, din care abia dacă spațiul tipografic ne permite să cităm câteva.

Parcă anticipând, între primele articole publicate, se află acela intitulat „Premisele Marii Uniri (privite dinspre românii de la răsărit de Carpați)“. Autorul, Ioan Aurel Pop, relevă contribuția esențială la actul Unirii a Țării Moldovei, făcând incursiuni în istoria mai îndepărtată dar și în cea contem-

porană, citându-l, pentru supravalidarea demonstrației, pe însuși Nicolae Iorga: „În timpurile cele vechi, românii nu făceau nicio deosebire în ceea ce privește ținuturile pe care le locuiau: pentru dâșii, tot pământul locuit de români se chema Țara Românească. Țara Românească erau și Muntenia, și Moldova, și Ardealul, și toate părțile care se întindeau până la Tisa chiar, toate locurile unde se găseau români (...)“

Fundația „Corneliu Coposu“ a organizat în 2016 un concurs de eseuri cu tema: „Opoziția marelui om politic creștin-democrat de a-și tranzacționa ideile sau de a abdică de la principiile sale etice“. Lucrările câștigătoare semnate de masteranzi și doctoranzi își găsesc locul în revistă, acestea dovădind originalitate și o foarte adâncă documentare. Bucură de asemenea faptul că tot mai mulți tineri studioși se arată interesați de istoria recentă, de activitatea unor lideri politici dintre cele două mari conflagrații mondiale, subiecte oculate sau falsificate de propaganda comunistă. În ordinea descrescătoare a premiilor acordate, titlurile lucrărilor sunt: I. „Dimensiunea de Martir a lui Corneliu Coposu“ (Andrei Moraru, licențiat al Universității din Worcester, Marea Britanie, și masterand de politici europene la Universitatea din Leuven, Belgia); II. „Seniorul care nu a negociat principii: democratul, patriotul și monarhistul Corneliu Coposu“ (Tudor Vișan-Miu, student al Facultății de Istorie a Universității București); III. „Onestitate în vremurile tulburi ale istoriei“ (Ana-Maria-Ruxandra Dima, studentă în anul doi al Facultății de Istorie, Universitatea București).

Profesorul universitar și cercetătorul asociat la *Centre d'Économie de la Sorbonne* Cristian Negrea dezvăluie aspecte ale unuia dintre cele mai cumplite masacre cărora le-au căzut victime români, la 23 februarie 1932, pe Nistru. Este vorba de un genocid antiromânesc, prea puțin cunoscut, care a avut loc chiar înaintea ocupării Basarabiei, în 1940. Textul se citește cu sufletul la gură, ca un reportaj bine scris, născând durere și revoltă în cititor, în legătură cu schinguirea și uciderea a sute de români, care fie au murit, fără avertizare prealabilă a deschiderii focului, sub gloanțe sovietice, la încercarea de a traversa spre țară Nistrul, fie au fost cu miile deportați în Siberia. Între aceștia din urmă, mulți intelectuali acuzați pentru activitatea lor proromânească. „Acest masacru“, arată autorul, „a ajuns și în discuția Parlamentului României în ședința din 26 februarie 1932, dar măsuri concrete nu s-au putut lua, din moment ce sovieticii tratau aceste acuze drept propagandă capitalistă“. Materialul este ilustrat cu

fotografii cutremurătoare ale românilor transnistreni împușcați de sovietici, despuiați și întinși pe pământ, în urma încercării lor eșuate de a ajunge la frații de dincolo de fluviul de-atât amar de timp separator. Similar ca dramatism, este „Masacrul din Lunca, sat din Nordul Bucovinei“, articol de Mihaela Stoica, profesor de istorie și redactor-șef al unui portal de popularizare a științei. Această altă crimă colectivă dintr-un lung șir de astfel de orori a avut loc în 6-7 februarie 1941, urmare a „dorinței de epurare etnică și de înlăturare a valorilor românești“, una dintre consecințele Pactului Ribbentrop-Molotov de anexare de către URSS a nordului Bucovinei și ținutului Herței. La inițiativa primarului comunei Mahala, Elena Nandriș, la 7 februarie 2016, s-a ridicat un monument în memoria martirilor români măcelăriți de bolșevici. Palidă și tardivă reparație morală, dacă se poate numi așa. Satul Lunca aparține astăzi Ucrainei.

Nu pot trece mai departe în citarea unor texte din acest număr dublu al „Memoriei“, fără a nu aminti strădania de ani buni a profesorului dr. doc. Ion Gherman, nu demult dispărut, care a înființat după anii '90 Societatea Culturală „Ținutul Herța“ și a publicat numeroase studii istorice cu referire la raptul acestei părți din trupul însângeratei noastre patrii, o adevărată luptă rămasă, din păcate, în deceniile „postrevoluționare“ cu slabe urmări benefice. Și, de asemenea, fără a nu menționa numele cardiologului sibian Gh. Nandriș, care s-a zbatut pentru a publica însemnările Aniței Nandriș-Cudla, țărancă din Bucovina de Nord, deportată împreună cu fiii săi în Siberia – valoroasă mărturie a suferințelor îndurate. Aceste pagini sunt completate de „Jurnalul“ Vioricăi Olaru-Cemîrtan, doctor în Istorie, care publică însemnările sale zilnice dintr-o expediție în Siberia, inițiată cu scopul de a descoperi și vizita locurile unde au fost deportați mii de basarabeni. Expediția s-a desfășurat de-a lungul mai multor ani (2013-2016) și include valoroase mărturii orale ale urmașilor românilor deportați.

Cunoscutul regizor Nicolae Mărgineanu oferă publicistului Tudor Petcu, absolvent al Facultății de

Filosofie din București, un amplu interviu în care sunt oferite amănunte cu privire la arestarea, în baza unei înscenări a Securității, a tatălui său, celebrul psiholog Nicolae Mărgineanu (16 ani de detenție), și repercusiunile flagrantei nedreptăți asupra familiei. După 1989, memoriile savantului au putut fi pulicate sub titlul „Amfiteatre și închisori“ (Mărturii asupra unui veac zbuciumat). Gh. Boldur-Lătescu semnează un articol închinat poetei Marina Stroici – din familia marelui cărturar al secolului al XVII-lea, Luca Stroici, căsătorită cu un ofițer de cavalerie, motiv de excludere din viața literară după 1944 și de lipsire de mijloace de trai, îndeosebi după ce fiul ei fusese arestat ca participant la mișcarea de rezistență anticomunistă. Profesorul ieșean Alexandru Zub realizează un portret al eruditului scriitor și eseist sas Georg Scherg, întâlnit într-o colonie penitenciară din Balta Brăilei, unde acesta, pentru așa-zise „manifestări dușmănoase față de regimul comunist“, executa o pedeapsă de 20 de ani muncă silnică. Rememorarea este prilejuită de împlinirea a 100 de ani de la nașterea cărturarului de excepție care a fost G. Scherg, între altele, eminent traducător în germană al unor autori clasici români.

Înterup cu regret citarea, din motivele deja amintite, a textelor din „Memoria“ nr. 98-99, mai amintind doar amplul capitol „Mari români tratați cu umilință“ (Ion Gavrilă Ogoranu, Mugurel Călinescu, Iosif Coriolan Burlacu, Al. Constantinescu, Nicolae Ianăși, frații Eugen și Puiu Bocârnea și Gh. Eftimiu, din așa-numitul grup „Izverna“ etc., luptători pentru libertate și exemple de curaj prin faptul de a nu fi capitulat fără luptă împotriva pericolului comunist), rezultat al sutelor de ore de interviuri purtate de autorii: Ileana Mateescu, profesor de istorie și colaborator al Memorialului Victimelor Comunismului și al Rezistenței de la Sighet, deportată ea însăși în Bărăgan cu întreaga familie în anii '50, și Marcel Mateescu. Și închei, recomandând parcurgerea acestui bogat număr al revistei fondate de doctorul Banu Rădulescu, pe care am reușit s-o achiziționez dintr-o librărie „Humanitas“.

BIBLIOGRAFIE

1. Mihail Mihailide, „Literatura artistică a medicilor, Repere biobibliografice, referințe critice, ilustrații“, vol. II, Ed. Viața Medicală Românească, București, 2009

2. „Memoria“ – revista gândirii arestate“, nr. 26/1999, pp. 19-31

3. „Dicționarul Scriitorilor Români“ (literele R-Z), Ed. Albatros, 2002